

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านวารสารนิติศาสตร์ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๔ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ภาพหน้าปกเล่มนี้เป็นภาพโดมใหม่ล่าสุดของธรรมศาสตร์ คือ โดมศูนย์พัฒนาขอขอบคุณภาพจากงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วารสารฉบับนี้มีบทความกฎหมายมหาชน ๕ บทความ กฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ ๒ บทความ และกฎหมายอาญา ๒ บทความ

บทความกฎหมายมหาชน ๕ บทความ ได้แก่ “สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ “ข้อมูลส่วนบุคคล” กับมาตรการคุ้มครองตาม “ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.”” โดย รองศาสตราจารย์ ดร. นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ “อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเป็นข้าราชการ: การอภิปรายปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของสถานะลูกจ้างของอาจารย์มหาวิทยาลัยในเยอรมนี” โดย อาจารย์ ดร. ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์ “เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗” โดย อาจารย์ อานนท์ มาเมาะ “หลักการแบ่งแยกอำนาจในประเทศอังกฤษ: จากอดีตสู่ปัจจุบัน” โดย อาจารย์ รวินท์ ลีละพัฒนะ และ “ทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญ: แนวคิดของโพลิบูสว่าด้วยวัฏจักรของระบอบการปกครอง การปกครองแบบผสม และประชาธิปไตย” โดย ท่านธวัชฤทธิ์ พุทธิสมบัติ

บทความกฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ ๒ บทความ ได้แก่ “การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มของร้านค้ายาสูบ” โดย ศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ ศิริคุณโชติ และ “เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม” โดย คุณเอกรินทร์ วิริโย

บทความกฎหมายอาญา ๒ บทความ ได้แก่ “การเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต (Asset Recovery) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ และกฎหมายไทย” โดย ท่านต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์ และบทความวิจัยทางอาญา เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการขจัดปัญหาการค้ำมนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง: ศึกษากรณีพื้นที่จังหวัดสงขลา” โดย อาจารย์ เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์ และ อาจารย์ อานนท์ ศรีบุญโรจน์

บทความภาษาอังกฤษในฉบับนี้มี ๑ เรื่อง คือ “THE PRIOR GRANT AND PRESENTATION OF AN EXPORT-IMPORT PERMIT SYSTEM UNDER CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA (CITES) AND THE GATT RULES: CONSISTENCY OR CONFLICT ?” ซึ่งเขียนโดย คุณพิรพล เจตโรจนานนท์

ฎีกาวิเคราะห์ในฉบับนี้ วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๘๙/๒๕๕๒ เรื่อง “ฟ้องเพิกถอนการขายที่ดินสินสมรส” โดย ศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ และ ปกิณกะกฎหมายเรื่อง “ชี้จรรยาอย่างไรให้ปลอดภัยและถูกกฎหมาย” โดย อาจารย์ ฉัฐเมษ ภิรมย์พานิช

ในนามของกองบรรณาธิการและทีมจัดการวารสารนิติศาสตร์ปีที่ ๔๓ ผมขอขอบคุณท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ติดตามวารสารนิติศาสตร์ตลอดมา เรายืนยันที่จะทำวารสารวิชาการกฎหมายให้ได้มาตรฐาน ตรงต่อเวลา และเป็นแหล่งความรู้ให้กับวงการนิติศาสตร์ของประเทศไทย ขอให้ท่านผู้อ่านได้รับความรู้และมุมมองที่น่าสนใจจากวารสารนิติศาสตร์ และรอพบกับวารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๔๔ อีก ๔ ฉบับ ซึ่งจะมีบรรณาธิการและกองบรรณาธิการชุดใหม่ครับ

ปกป้อง ศรีสนิท
บรรณาธิการ

วารสารนิติศาสตร์

ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๔ (ธันวาคม ๒๕๕๗)

สารบัญ

บทความ

การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มของร้านค้ายาสูบ.....	สุเมธ ศิริคุณโชติ.....	๗๐๒
สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ “ข้อมูลส่วนบุคคล” กับมาตรการ คุ้มครองตาม “ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.”.....	นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ.....	๗๓๒
อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเป็นข้าราชการ: การอภิปรายปัญหา ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของสถานะลูกจ้างของอาจารย์มหาวิทยาลัย ในเยอรมนี.....	ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์.....	๗๗๒
เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗.....	อานนท์ มาเม้า.....	๗๙๖
หลักการแบ่งแยกอำนาจในประเทศอังกฤษ: จากอดีตสู่ปัจจุบัน.....	รวินท์ ลีละพัฒนะ.....	๘๓๖
มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง: ศึกษากรณีพื้นที่จังหวัดสงขลา.....	เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์..... อานนท์ ศรีบุญโรจน์	๘๕๖
ทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญ: แนวคิดของโพลีบูสว่าด้วยวัฏจักรของ ระบอบการปกครอง การปกครองแบบผสม และประชาธิปไตย.....	ธัชวุทธิ์ พุทธิสมบัติ.....	๘๖๙
การเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต (Asset Recovery) อนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ และกฎหมายไทย.....	ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์.....	๘๙๑
เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม.....	เอกรินทร์ วิริโย.....	๙๑๗
THE PRIOR GRANT AND PRESENTATION OF AN EXPORT-IMPORT PERMIT SYSTEM UNDER CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA (CITES) AND THE GATT RULES: CONSISTENCY OR CONFLICT ?.....	Peerapon Jaderojananont.....	๙๔๑

ฎีกาวิเคราะห์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๘๙/๒๕๕๒ (ฟ้องเพิกถอนการขายที่ดินสินสมรส).....	ไพโรจน์ กัมพูสิริ.....	๙๕๕
---	------------------------	-----

ปกิณกะกฎหมาย

ชี้จรรยาบรรณอย่างไรให้ปลอดภัยและถูกกฎหมาย.....	ฉัตรเมษ ภิรมย์พานิช.....	๙๖๐
--	--------------------------	-----

THAMMASAT LAW JOURNAL

Vol. 43 No. 4 (December 2014)

CONTENTS

Articles

- INTEGRATION INTO VALUE-ADDED TAX SYSTEM
OF TOBACCO RESELLERS.....*Sumet Sirikunchoat*702
- HUMAN RIGHTS REGARDING THE RIGHT TO PERSONAL
INFORMATION AND THE PROTECTION UNDER THE DRAFTED
BILL ON PERSONAL INFORMATION PROTECTION.....*Nontawat Nawatrakulpisut*732
- UNIVERSITY PROFESSORS MUST BE CIVIL SERVANTS:
DEBATE OVER THE CONSTITUTIONALITY OF THE LEGAL STATUS
OF UNIVERSITY PROFESSORS IN GERMANY.....*Torpong Kittiyanyupong*772
- THE JURISDICTION OF CONSTITUTIONAL COURT IN THE CONSTITUTION
OF THE KINGDOM OF THAILAND (INTERIM) B.E. 2557.....*Arnon Mamout*796
- THE SEPARATION OF POWERS IN ENGLAND: FROM PAST TO PRESENT.....*Rawin Leelapatana*836
- LEGAL MEASURE TO ELIMINATE THE PROBLEM OF HUMAN TRAFFICKING
IN FISHING INDUSTRY: A CASE STUDY OF SONGKHLA AREA.....*Saovane Kaewjullakarn*856
Arnon Sriboonroj
- CONSTITUTIONAL THEORY: POLYBIUS' CONCEPTS OF ANACYCLOSIS,
MIXED CONSTITUTION AND DEMOCRACY.....*Thachvud Puttisombat*869
- ASSET RECOVERY: THE UNITED NATIONS CONVENTION
AGAINST CORRUPTION 2003 AND THAI LAWS.....*Torsak Buranaruangroj*891
- HOLDERS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AND SOCIAL RESPONSIBILITY.....*Aggarin Viriyo*917
- THE PRIOR GRANT AND PRESENTATION OF AN EXPORT-IMPORT
PERMIT SYSTEM UNDER CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE
IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA (CITES)
AND THE GATT RULES: CONSISTENCY OR CONFLICT ?.....*Peerapon Jaderojananont*941

Case Notes

- SUPREME COURT DECISION NUMBER 5689/2552
(CANCELLING SALES OF COMMON PROPERTY BY COURT ORDER).....*Pairojana Kampusiri*955

Legal Varieties

- SAFE AND LEGAL CYCLING PRACTICES.....*Chattames Pirompanich*960

การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ของร้านค้ายาสูบ*

สุเมธ ศิริคุณโชติ**

บทคัดย่อ

รัฐบาลฟิลิปปินส์ผู้ส่งออกสินค้ายาสูบรายใหญ่อ้างว่าบทบัญญัติภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยที่กำหนดให้สินค้ายาสูบของโรงงานยาสูบกระทรวงการคลังคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มจากฐานราคาขายปลีกและยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ประกอบการขายต่อยาสูบดังกล่าวขัดกับข้อบทเรื่องการห้ามเลือกปฏิบัติในความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้าและทำให้ยาสูบที่นำเข้าประเทศไทยต้องรับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มมากกว่ายาสูบของโรงงานยาสูบต่อมา องค์การการค้าโลกได้รับฟ้องดังกล่าวและมีคำตัดสินคดีเป็นที่ยุติว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า รัฐบาลไทยจึงได้ดำเนินการยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวข้างต้น บทความนี้ นอกจากจะอธิบายผลกระทบในทางสากลจากองค์การการค้าโลกแล้ว ยังได้อธิบายกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ รวมทั้งได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาสำคัญจากการแก้ไขกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวทั้งในด้านกฎหมายและทางปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีการแก้ไขใหม่นี้

- คำสำคัญ**
๑. โรงงานยาสูบ
 ๒. ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า
 ๓. องค์การการค้าโลก
 ๔. ภาษีมูลค่าเพิ่มยาสูบ

* บทความวิจัยฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อเผยแพร่งานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง “การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มของร้านค้ายาสูบ ๒๕๕๕” ที่ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาคณะนิติศาสตร์มอบหมายให้รับผิดชอบจัดทำเสนอต่อ โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ในปี ๒๕๕๕

** นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) และ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเคโอ (KEIO University, Japan), ศาสตราจารย์ ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The Government of the Philippines, a major tobacco exporting country, claimed that the Value Added Tax (VAT) legislation of Thailand that requiring the Thailand Tobacco Monopoly (TTM) to apply retail prices (not ex-factory prices) for their tax-base calculation and other resellers are generally exempted from VAT does not comply with the non-discrimination clause in the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) and that this has led their tobacco exported to Thailand to bear more VAT burden than the TTM's tobacco. The case was brought to the World Trade Organization (WTO) and the final decision ruled that such provision does not comply with the GATT. The Thai government has consequently decided to revoke such VAT exemption. This article explain not only an international impact of the WTO's decision but also the Thai VAT legislation on tobacco and an analysis of important problems arising out of the VAT law and practice resulting from such VAT legal amendment in order to enhance an understanding of the situation for tobacco resellers and prepare them for compliance with the VAT legal amendment.

Keywords 1. Thailand tobacco monopoly(TTM)

2. GATT

3. WTO

4. Value added tax on tobacco

สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ “ข้อมูลส่วนบุคคล” กับมาตรการคุ้มครองตาม “ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.”

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์*

บทคัดย่อ

สิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็น “สิทธิมนุษยชน” ประการหนึ่งใน “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” ของบุคคลซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งกฎหมายในระดับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักสากล และกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเอง หากแต่ในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้า ทันสมัย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการงาน ด้านต่าง ๆ ของบุคคลและองค์กรต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย อันอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อ “ความลับ” ของข้อมูลส่วนบุคคล และ “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” จากข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น สำหรับประเทศไทย แม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ หรือจำกัดเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภทเท่านั้น ยังไม่มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปและคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงแต่อย่างใด จนกระทั่งในขณะนี้ (เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗) ได้มีการยกร่าง “ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.” เพื่อกำหนดกลไกและมาตรการเกี่ยวกับการจัดทำและการจัดการระบบข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง ในอันที่จะให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลทั่วไปและรับรองสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญสามประการ ได้แก่ “หลักความโปร่งใสของการจัดทำระบบข้อมูลส่วนบุคคล” “หลักความปลอดภัย

* นิติศาสตรบัณฑิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), เนติบัณฑิตไทย, D.S.U. de Droit commercial (Paris II), D.E.A. de Droit des Affaires (Lyon 3), Docteur en Droit spécialité droit des affaires (Lyon 3), อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ของข้อมูลส่วนบุคคล” และ “หลักความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาเนื้อหาสาระของบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติโดยละเอียดแล้ว กล่าวได้ว่ากลไกและมาตรการที่กำหนดขึ้นดูเหมือนจะ “สวนทาง” กับการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และนำมาซึ่ง “ข้อสงสัย” ว่าจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งร่างพระราชบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยแท้จริงหรือไม่ อย่างไร

Abstract

The right concerning personal information is considered as one of “human rights” called “the right to privacy”. The right to privacy has been guaranteed and protected by laws both at the international level, by international declarations, and at the domestic level, under the Constitution of Thailand. However, information technology, which has been recently developed in a more advanced, modern and effective manner in order to facilitate the work of administration in both individual and institutional levels, and served in administering a variety of works of human and institutions, may have an effect on the “confidentiality” of the personal information and may cause the “abuse” of the personal information. In Thailand, although there are a number of laws providing protections for personal information, such protections are limited. They cover only the personal information possessed by governmental agencies or only some selected personal information. Thailand has thus had no law on the protection of the personal information in general and the right to the owner’s personal information. Until August 2014, the “Bill on Protection of Personal Information B.E.” was drafted. The Draft Bill aims to provide the mechanisms and measures to set up and manage the system on the personal information, which will give personal information protection for individuals as well as guaranteeing the right of an individual to his/her personal information. The mechanisms and measures were based on three important principles: the “principle of transparency in setting up the personal information system”, the “principle of personal information security” and the “principle of consent of an owner’s personal information”. However, after considering the provisions of the Draft Bill, it is found that the mechanisms and measures provided therein seem “contradictory” to the protection for the right of the owner’s personal information, and this leads to the “doubt” as to whether it is truly consistent with the objective of the Draft Bill which is to primarily protect personal information and the right of its owner.

อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเป็นข้าราชการ: การอภิปรายปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของสถานะลูกจ้างของอาจารย์มหาวิทยาลัย ในเยอรมนี

ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์*

บทคัดย่อ

“อาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นข้าราชการหรือไม่” เป็นคำถามสำคัญที่ได้รับการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในวงวิชาการการศึกษาของประเทศเยอรมนี ซึ่งการอภิปรายในประเด็นดังกล่าวได้ส่งผลถึงความพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างมหาวิทยาลัยและอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งหลาย โดยเป้าหมายของความพยายามในการปรับเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ตามกฎหมายของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเยอรมันได้แก่ความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพในการบริหารมหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบทางกฎหมายในระบบบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยดังกล่าว ย่อมจะต้องถูกตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย และในเรื่องที่เกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการด้วย การอภิปรายในประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพทางวิชาการและจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาแง่มุมการปรับเปลี่ยนสถานะทางกฎหมายของบุคลากรของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจากข้าราชการเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยด้วยว่า มีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต (Magister Legum) มหาวิทยาลัย Konstanz ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (Dr. iur) มหาวิทยาลัย Friedrich-Schiller-Universität Jena ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Must university professors be civil servants? This is an important question which has widely been debated in academic community in Germany. The debate leads to attempts to change the legal relationship between universities and their academic employees with the aim of improving their competitiveness and management effectiveness. However, such change of relationship may take place with the expense of employees' legal status and academic freedom which provokes controversy over its constitutionality. This article looks into the discussion of this controversial issue in Germany in the hope that it may provide better understanding of a similar issue of whether the change of legal status of university academic staff with effects on their academic freedom is constitutional in Thailand.

เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

อานนท์ มาเฒ่า*

บทคัดย่อ

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลสำคัญในระบบกฎหมายไทย ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ บัญญัติเรื่องเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญไว้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพิ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ดังนั้น ผู้เขียนจึงตั้งใจเขียนบทความนี้ขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าแนวคิด คำวินิจฉัย และหลักกฎหมายปัจจุบันเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ อันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเรื่องเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญฉบับต่อไปที่กำลังจะร่างขึ้น บทความนี้ประกอบด้วย ๔ หัวข้อ ได้แก่ ๑. บทนำ ๒. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ๓. เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ และ ๔. บทส่งท้าย

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) และนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชนและภาควิชากฎหมายแพ่ง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The Constitutional Court is important in Thai legal system. At present, The Constitution of the Kingdom of Thailand (Interim) B.E. 2557 (2014) laid down jurisdiction of the Constitutional Court. Due to the announcement of this Constitution on 22 July B.E.2557 (2014), the author intently wrote this article to research concepts, verdicts and present provisions on the jurisdiction of the Constitutional Court that could be advantageous for improvement and development of the jurisdiction in the next constitution. This article consists of 4 titles such as 1. Preamble, 2. General concept of jurisdiction of the constitutional Court, 3. The jurisdiction of the Constitutional Court and 4. Postscript.

หลักการแบ่งแยกอำนาจในประเทศอังกฤษ: จากอดีตสู่ปัจจุบัน

รวินท์ ลีละพัฒนะ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งพิเคราะห์ถึงการแบ่งแยกอำนาจในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นดินแดนที่บารอนแห่งมณฑลสก็อตเคยเดินทางเยือนเมื่อศตวรรษที่ ๑๘ เขาได้ศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศดังกล่าวจนสามารถพัฒนาหลักการแบ่งแยกอำนาจในรูปแบบซึ่งแพร่หลายไปทั่วโลกขึ้นมา ผู้เขียนจะแสดงให้เห็นว่าถึงหลักการแบ่งแยกอำนาจตามแนวความคิดของมณฑลสก็อตอาจไม่มีใครสอดคล้องกับ “หลักอำนาจสูงสุดเป็นของรัฐสภา” ที่ถือว่ารัฐสภาเวสต์มินสเตอร์ มีอำนาจบัญญัติกฎหมาย (พระราชบัญญัติ) เรื่องใด ๆ ก็ได้โดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมายอันเป็นผลผลิตจากความพยายามถ่วงดุลพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อังกฤษมาอย่างยาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๓ จวบจนเหตุการณ์การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๗ แต่ด้วยปัจจัยบางประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งความตื่นตัวในศาสตร์ด้าน “กฎหมายปกครอง” ตลอดจนการตราพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๙๘ ได้ทำให้ศาลอังกฤษ (ฝ่ายตุลาการ) มีบทบาทตรวจสอบฝ่ายการเมืองอย่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมากกว่าที่เคยเป็นมาจนทำให้หลักอำนาจสูงสุดเป็นของรัฐสภาเผชิญข้อจำกัดเชิงการเมืองเพิ่มขึ้นอันยังผลต่อไปให้ระบบกฎหมายอังกฤษต้องปรับตัวไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวความคิดของมณฑลสก็อตให้มากตามไปด้วย

* นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับ ๑); LL.M. University of Bristol, the United Kingdom, อาจารย์ระดับ A-5 ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This article analyses the separation of powers in England, a country to which Montesquieu made a visit during the 18th century. Having observed its constitution, Montesquieu developed the famous exposition vis-à-vis the tripartite system of governmental authorities. Montesquieu's observation challenged the principle of 'parliamentary sovereignty' which had been well established by the late 17th century following the prolonged struggle to counterbalance the monarchical power - the power that underlay the absolute law-making power of Westminster. However, subsequent developments including the emergence of English administrative law as well as the promulgation of the Human Rights Act 1998, have empowered the judiciary to scrutinise the legislature and the executive. This increasingly puts political restraints on parliamentary sovereignty, and demands that the English legal system reassess its stance as regards separation of powers.

มาตรการทางกฎหมายในการขจัดปัญหา การค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง: ศึกษากรณีพื้นที่จังหวัดสงขลา *

เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์**

อานนท์ ศรีบุญโรจน์***

บทคัดย่อ

ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมประมงของจังหวัดสงขลา สืบเนื่องจากรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาที่จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับ Tier 3 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคู่ค้าที่สำคัญ เช่น สหภาพยุโรป และถูกตัดความช่วยเหลือบางประการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการตรวจสอบถึงสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตลอดจนศึกษากฎหมายทั้งในระดับภายในและในระดับระหว่างประเทศ รวมถึงกลไกทางกฎหมายในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่ครอบคลุมในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งในจังหวัดสงขลาเองก็มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ภายใต้การดำเนินงานที่หลากหลายได้ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นเอกภาพ ซึ่งนำไปสู่ความไม่สัมฤทธิ์ผลในการแก้ปัญหาดังกล่าว

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง: ศึกษากรณีพื้นที่จังหวัดสงขลา” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

** นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ และนักวิจัยประจำหน่วยวิจัยประชาธิปไตยชุมชนเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

*** นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

Human trafficking is a problem which has direct effect to the fishing industries in Songkhla province. According to Trafficking in Persons Report by the U.S. Department of State (TIP Report), Thailand was placed in Tier 3. This leads to certain sections such as opposition to assistance from international financial institutions including the International Monetary Fund. Moreover, This placement may have an affect on the psychology of Thailand's trade partner like European Union. Therefore, in order to examine the trouble of human trafficking in Songkhla area, this research studied not only domestic laws but also International treaties together with all legal mechanisms to fight against human trafficking. The research showed the result that Thailand has sufficient legal measures to protect and prevent human trafficking. Furthermore, there are state agencies and private sectors in Songkhla province who make great efforts to carry out anti-human trafficking policy. However, lack of unity is an important barrier to cope with such problem.

ทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญ: แนวคิดของ โพลิบิอุสว่าด้วยวัฏจักรของระบอบการปกครอง การปกครองแบบผสม และประชาธิปไตย

ธวัชฤทธิ์ พุทธิสมบัติ*

บทคัดย่อ

สืบเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในช่วงที่ผ่านมา การโต้เถียงประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญได้รับความสนใจจากคนทั้งประเทศและนำมาซึ่งเสียงวิพากษ์วิจารณ์จำนวนมาก รวมทั้งในหมู่นักวิชาการเอง ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอทำให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนและสังคมค่อนข้างมาก บทความฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการเสนอความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญของหนึ่งในนักคิดที่สำคัญคือ โพลิบิอุส ซึ่งแนวคิดของโพลิบิอุสนับได้ว่าเป็นต้นแบบของนักคิดที่นักกฎหมายไทยรู้จักกันเป็นอย่างดีนั่นคือมองเตสกีเออ

ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ของโพลิบิอุสปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง The Histories ซึ่งเป็นเอกสารโบราณที่ได้รับการบันทึกเก็บรักษาไว้และได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงในอารยธรรมโลกตะวันตก โดยเนื้อหาและแนวคิดในแง่ทฤษฎีทางรัฐธรรมนูญปรากฏอยู่ในเล่มที่ ๖ สามารถแบ่งได้เป็น ๓ เรื่องใหญ่คือ ๑. ทฤษฎีว่าด้วยวัฏจักรของระบอบการปกครอง (Anacyclosis) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของรัฐที่มีลักษณะเป็นวัฏจักรเริ่มจากผู้ปกครองแบบดั้งเดิม ราชาธิปไตย ทระราชย์ อภิชนาธิปไตย คณาธิปไตย ประชาธิปไตย และกฎหมาย ตามลำดับ ๒. รูปแบบทางชีวภาพของการปกครอง (Biological Pattern) เป็นแนวคิดเปรียบเทียบการปกครองเข้ากับสิ่งมีชีวิต และ ๓. ทฤษฎีการปกครองแบบผสม (Mixed Constitution) เป็นทฤษฎีเก่าแก่ที่รวมการปกครองที่ดีสามแบบเข้าด้วยกัน คือ

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เนติบัณฑิตไทย, นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Diploma in Contemporary Legal Studies Kyushu University, LL.M. George Washington University., ผู้พิพากษา

ราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย และประชาธิปไตย เป็นการปกครองแบบผสมที่มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพในการปกครอง

บทความฉบับนี้ยังกล่าวถึงมุมมองของโพลีบิอุสที่มีต่อประชาธิปไตยและมวลชนซึ่งค่อนข้างเป็นมุมมองในแง่ลบ โดยโพลีบิอุสเห็นว่ามวลชนนั้นมักฉ้อฉล ละโมภโลภมาก และเต็มไปด้วยความต้องการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ ยังขาดความคิดริเริ่มทางการเมืองเป็นของตนเอง แปรปรวน และมักเปลี่ยนไปตามที่มีการชี้้นำ การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองอันเปราะบางต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพที่ดีของทั้งผู้นำและประชาชน และต้องอยู่ภายใต้เงื่อนโซ่ทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เหมาะสมอีกด้วย

Abstract

Due to recent political crisis, constitutional confrontation has brought about nationwide attention and a great deal of criticism. These disagreements result in academic discordance in our legal society. The scanty knowledge of Thai constitutional theory is one to blame for the tragic conclusion. Hence, the present article attempts to introduce our scholar community the classical idea of Polybius, one of the most prominent thinkers whose idea had been the forerunner of the celebrated Montesquieu's.

Polybius's political theories were introduced through the Histories- the ancient manuscript highly acknowledged in the western civilization. He expounded at least three fundamental constitutional theories in Book VI of the Histories; 1. The Anacyclosis – an idea of regime change in cyclical movement from monarchy to kingship, tyranny, aristocracy, oligarchy, democracy and mob-rule 2. The Biological Pattern of Constitution – an idea comparing constitution to organic beings and, finally, 3. The Theory of Mixed Constitution – an ancient concept combining together the three best forms of government, namely kingship, aristocracy and democracy, into one single stable and workable form of government.

This article also provides readers with Polybius' attitude toward democracy and the masses. His stance toward the people was negative. He claimed that the masses were corruptible, greedy and full of lawlessness passion. They were lacking in political initiative, and susceptible to demagoguery. Therefore, democracy, rule by the people, was a fragile system of government relying on the best quality of leaders and the masses under suitable social norms and proper political environment.

การเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต (Asset Recovery) อนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ และกฎหมายไทย

ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์*

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอหลักการเรียกคืนทรัพย์สินตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ ข้อบทที่ ๕๓, ๕๔, ๕๕ และ ๕๗ และวิเคราะห์ว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวหรือไม่ ผู้เขียน พบว่า ประเทศไทยยังไม่อาจปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธะในเรื่องนี้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในด้านการเรียกคืนทรัพย์สินโดยตรงและการเรียกคืนทรัพย์สินโดยกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ผู้เขียนจึงได้นำเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายให้รัฐหรือรัฐบาลต่างประเทศสามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งเพื่อยืนยันกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ได้มาจากความผิดเกี่ยวกับการทุจริตหรือเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดสำหรับความเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว อันเป็นการรองรับกลไกการเรียกคืนทรัพย์สินโดยตรงตามอนุสัญญาฯ และในส่วนกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา ประเทศไทยจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือในการยึดอายัดและบังคับตามคำสั่งของศาลต่างประเทศให้รับทรัพย์สินที่ได้มาจากความผิดเกี่ยวกับการทุจริตหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากับทรัพย์สินดังกล่าวได้ และเพื่อให้สามารถส่งคืนทรัพย์สินที่รับนั้นให้กับประเทศนั้นได้

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เนติบัณฑิต LL.M. (Chicago) LL.M. (Harvard) M.P.M. (NUS in cooperation with JFK School of Government, Harvard University), Ph.D. (London), อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานอัยการสูงสุด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม

Abstract

This article explores the Asset Recovery mechanisms in Articles 53, 54, 55 and 57 of the United Nations Convention against Corruption 2003 and examines whether Thailand can fully comply with these mechanisms. It is found that that is not the case. The author suggests several amendments to existing laws. In particular, with regard to direct recovery mechanism, foreign States must be able to initiate a civil action to establish ownership of property acquired through offences relating to corruption or to claim compensation from the offender for damage occurred a result of such offences. In respect of international cooperation, the International Cooperation Act of 1992 and the Prevention and Suppression of Money Laundering Act of 1999 must be changed to permit Thailand to seize, freeze, and enforce a foreign court's confiscation order against both property acquired through such offences and property of equivalent value, and to also allow for the return of such property to those foreign States.

เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กับบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

เอกรินทร์ วิริโย*

บทคัดย่อ

สถานการณ์เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น เช่น กรณีลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือ เครื่องหมายการค้า ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าของสิทธิได้ใช้สิทธิของตนในทางมิชอบหรือการที่เจ้าของสิทธิได้ผลักดันให้มีการออกกฎหมายเพื่อขยายการคุ้มครองสิทธิของตนมากขึ้น ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อเจ้าของสิทธิที่มีต่อสังคม เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสาธารณชนและสังคมในการที่จะเข้าถึงและนำผลงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของเจ้าของสิทธิไปใช้ประโยชน์ ประกอบกับผลงานด้านทรัพย์สินทางปัญญานี้ก็มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของคนในสังคม อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่า การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการนำแนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ โดยกำหนดให้เจ้าของสิทธิมีความรับผิดชอบต่อสังคมจากการใช้สิทธิหรือการกระทำของตน ยิ่งกว่านั้น การนำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้ในการบริบทของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญายังได้รับการสนับสนุนจากหลักปรัชญาเกี่ยวกับสถานะของมนุษย์ แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ตลอดจนความเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ เพื่อจะแก้ไขปัญหาคือพื้นฐานในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนั้น ในบทความฉบับนี้ จะเสนอแนะรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการบริบทของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายต่อไป

* LL.B, Monash University, LL.M. (International and Comparative Law), Monash University, Australia, Certificate of Copyright in Digital Age, United States Patent and Trademark Office, Certificate of International Visitor Leadership Program on Protection of Intellectual Property Rights, United States Department of State, ประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๒๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นักกฎหมายทนายความประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

Abstract

The situations in the intellectual property such as copyright, patent and trademark, which occur such as the holders of intellectual property rights have exploited their rights in the abusive ways or the right holders actively support in enacting the laws to expand the scope of their right protection, have led to the question on the right holders' social responsibility. This is because those situations have the adverse impacts on the public and the society for the access and the use of the works protected by intellectual property; particularly these works are important for the use of learning and living by people in the society. From the study, it is found that those problematic situations can be solved by the application of the concept of social responsibility that require the right holders to have the social responsibility from the use of their rights and their actions. Furthermore, the application of this concept of social responsibility has been supported by the philosophy on the human status, the concept of human rights and the opinions of the scholars in order to solve the fundamental problems in the intellectual property law. Additionally, in this article, it will also provide suggestion on the appropriate form of social responsibility that should be applied in the context of the intellectual property law for using as the guidance in developing the law in this area.

THE PRIOR GRANT AND PRESENTATION OF AN EXPORT-IMPORT PERMIT SYSTEM UNDER CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA (CITES) AND THE GATT RULES: CONSISTENCY OR CONFLICT?

Peerapon Jaderojananont *

บทคัดย่อ

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือที่รู้จักกันในชื่ออนุสัญญาไซเตส (CITES) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าภายใต้อนุสัญญานี้จะถูกควบคุมด้วยระบบการออกใบอนุญาต ซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าที่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยจะต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน และส่งกลับออกไป ทั้งนี้ชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่อนุสัญญาควบคุม จะถูกระบุเอาไว้ในบัญชีสามประเภทโดยแต่ละประเภทบัญชีก็ได้มีข้อกำหนดเข้มงวดแตกต่างกัน ซึ่งหากรัฐภาคีใดไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวแล้วการค้าชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าก็จะถูกห้าม และเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระบบการออกใบอนุญาตดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความยุ่งยาก และถูกมองว่าเป็นข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะขัดต่อหลักการการค้าเสรีตามข้อตกลงแกตต์ (GATT) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่งที่จะอภิปรายและค้นหาว่า ในความเป็นจริงแล้วระบบการออกใบอนุญาตค้าสัตว์ป่าและพืชป่าก่อให้เกิดความขัดแย้งกับแนวคิดการค้าเสรีภายใต้หลักการของแกตต์หรือไม่อย่างไร

คำสำคัญ: อนุสัญญาไซเตส, การจำกัดและการกีดกันทางการค้า, ความขัดแย้ง

* LLB, LLM (Natural Resources and Environmental Law) Thammasat University, Thailand and LLM in International Environmental Law Macquarie University, NSW, Australia.

Abstract

The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) establishes the prior grant and presentation of an export-import permit system for the purpose of trade control in endangered species; furthermore, CITES also provides the list of threatened species which are divided into three Appendices. Species included in each Appendix are appropriately protected in the different levels. Trade in endangered species included in such Appendices is to require the export-import permits; otherwise, such trade cannot be allowed. However, because the prior grant and presentation of an export-import permit system under CITES can be considered as a trade measure that restricts the export and import of endangered species, the system may be also inconsistent with the principles of GATT, which strongly aims to promote trade liberalization. Therefore, it would be interesting to discuss and determine whether and how the prior grant and presentation of an export-import permit system under CITES may be considered as the trade barrier that is to conflict with the GATT rules.

Keywords: CITES, Trade Restriction and Barrier, Conflict

ฎีกาวิเคราะห์

ไพโรจน์ กัมพูสิริ*

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๘๙/๒๕๕๒
(ฟ้องเพิกถอนการขายที่ดินสินสมรส)

ข้อเท็จจริง จำเลยที่ ๑ กับนางอรัญญาจดทะเบียนสมรสเป็นสามีภรรยา มีบุตรด้วยกันสองคน คือ โจทก์และนายพรเทพ ในระหว่างอยู่กินด้วยกันทั้งคู่ได้ที่ดินแปลงพิพาทเป็นสินสมรสโดยมีชื่อ จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หลังจากอยู่กินด้วยกันมาได้ ๓๑ ปี นางอรัญญาก็ถึงแก่กรรม หลังจากนั้น จำเลยที่ ๑ ได้มาอยู่กินฉันสามีภรณกับจำเลยที่ ๒ หลังจากอยู่กินด้วยกันมาได้ ๕ ปี จำเลยที่ ๑ ก็ได้ขายที่ดินแปลงเดียวกันนี้ให้แก่จำเลยที่ ๒ โจทก์ในฐานะผู้จัดการมรดกของนางอรัญญาผู้เป็นมารดาจึงมาฟ้องเพิกถอนการโอนที่ดินสินสมรสระหว่างจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ต่อศาล ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยที่ ๑ ถึงแก่กรรม นายพรเทพบุตรคนเล็กของผู้ตายยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีเป็นการฟ้องเรียกให้ที่ดินกลับคืนมาเป็นทรัพย์มรดกเพื่อประโยชน์แก่โจทก์ เนื่องจากเมื่อนางอรัญญาถึงแก่กรรม การสมรสย่อมสิ้นสุดลง สินสมรสส่วนของนางอรัญญา กึ่งหนึ่งย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมทันที ที่ดินที่เคยเป็นสินสมรสกลายเป็นมรดก อนึ่งการขายที่ดินสินสมรสเกิดขึ้นภายหลังจากนางอรัญญาถึงแก่กรรมไปแล้ว ๕ ปี กรณีจึงไม่ใช่เรื่องการจัดการสินสมรสที่สามีภรรยาจะต้องจัดการร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง มิฉะนั้นคู่สมรสฝ่ายหลังนี้ มีสิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมดังกล่าวได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖ และ ๑๔๘๐ ทั้งนางอรัญญาไม่อาจใช้สิทธิเพิกถอนสัญญาซื้อขายที่ดินระหว่างจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ได้ เนื่องจากนางอรัญญาได้สิ้นสภาพบุคคลด้วยเหตุการตายแล้ว กรณีจึงเป็นเรื่องวิธีการจัดแบ่งที่ดินสินสมรสกึ่งหนึ่งเป็นมรดกของนางอรัญญา โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ โจทก์คงมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่จำเลยที่ ๑ ขายที่ดินซึ่งครั้งหนึ่งเป็นมรดกของนางอรัญญา

* นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Doctorat de l'Université de Paris
ศาสตราจารย์ประจำภาควิชากฎหมายแพ่ง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ให้แก่จำเลยที่ ๒ เท่านั้น แต่เมื่อโจทก์ไม่ได้ฟ้องเรียกร้องมรดกดังกล่าวภายใน ๑ ปี ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๔

ข้อกฎหมายและวิเคราะห์ นิติกรรมเกี่ยวกับสินสมรสที่กำหนดไว้ใน ๘ อนุมาตราของ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖ สามิและภริยาต้องจัดการร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไปแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือปราศจากความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ตามมาตรา ๑๔๘๐ มีข้อยกเว้นอยู่ ๒ ข้อที่จะเพิกถอนไม่ได้ คือ คู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้ให้ความยินยอมมาแต่แรกได้ให้สัตยาบันแก่นิติกรรมนั้นแล้ว หรือ ในขณะที่ทำนิติกรรมนั้นบุคคลภายนอกได้กระทำโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังมีข้อยกเว้นอีกกรณีหนึ่งในมาตรา ๑๔๗๖ (๕) ซึ่งแม้บุคคลภายนอกจะมีได้เสียค่าตอบแทนและได้รับการยกให้สินสมรสโดยเสนหาจากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ปรากฏว่าเป็นการให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา เช่นนี้ คู่สมรสสามารถยกให้โดยลำพังมิต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่าย^๑ ในเรื่องหน้าที่ตามธรรมจรรยานี้ ยังอาจเทียบเคียงวิธีคิดเดียวกันนี้ได้ในมาตรา ๔๐๘ (๓) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า บุคคลผู้ชำระหนี้ตามหน้าที่ศีลธรรมหรือตามควรแก่อัธยาศัยในสมาคม ไม่มีสิทธิได้รับคืนทรัพย์สิน และในมาตรา ๕๓๕ (๓) ที่กำหนดไว้ว่าการยกให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา ผู้ให้จะถอนคืนเพราะเหตุเนรคุณไม่ได้

คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการขายที่ดินสินสมรสระหว่างบิดาโจทก์กับหญิงที่บิดาโจทก์ไปอยู่กินด้วยหลังจากมารดาโจทก์ถึงแก่กรรมไป โดยตั้งเรื่องเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ขอให้ศาลเพิกถอนสัญญาซื้อขายดังกล่าวตามมาตรา ๑๔๘๐ อนึ่ง ในการเพิกถอนนิติกรรมสำคัญใด ๆ ที่บุคคลภายนอกทำการโดยไม่สุจริตหรือไม่ได้เสียค่าตอบแทนตามนัยที่ ป.พ.พ. ๑๔๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ นั้น เป็นเรื่องของนิติกรรมโดยตรง จึงต้องเพิกถอนทั้งหมด โดยมีผลว่า ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ นั้น ถ้าเพิกถอนได้ย่อมกลับคืนมาเป็นสินสมรสทั้งหมด มิใช่เพิกถอนแต่เฉพาะส่วนของคู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้ให้ความยินยอมเท่านั้น^๒ ในทางกลับกัน หากเพิกถอนไม่ได้ เพราะบุคคลภายนอก

^๑ ดังข้อเท็จจริงจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๑๔/๒๕๔๓ ซึ่งสรุปได้ว่า แม้ ว. ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องอุปการะเลี้ยงดูจำเลยซึ่งเป็นบุตรนอกกฎหมาย แต่โดยธรรมจรรยาซึ่งเป็นความรู้สึกลึกซึ้งชอบภายในจิตใจที่เกิดจากพื้นฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เป็นบิดา ว. ย่อมมีความผูกพันที่จะให้การเลี้ยงดูจำเลยซึ่งเกิดมาโดยปราศจากความผิดใด ๆ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของจำเลยเป็นสำคัญ ซึ่ง ว. ก็ได้จัดให้จำเลยได้รับการศึกษาและดูแลจนตลอดมาจนกระทั่ง ว. ถึงแก่ความตาย การที่ ว. โอนบ้านและที่ดินพิพาทซึ่งปลูกสร้างมาได้ ๓๕ ปีแล้วมีราคาเพียง ๓ ล้านบาท เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของจำเลยและ ศ. ซึ่งเป็นมารดาของจำเลย โดยบ้านและที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินส่วนน้อยเมื่อเทียบกับทรัพย์สินทั้งหมดที่ ว. มีอยู่ร่วมกับโจทก์อันประกอบด้วยที่ดินและหุ้นมูลค่า ๑๖ ล้านบาท ไม่นับเงินสดอีกหลายล้านบาท จึงเป็นการให้ตามหน้าที่ธรรมจรรยాయ่นพอสมควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัว โจทก์ไม่มีสิทธิขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมดังกล่าวตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๐ (หากเป็นการยกสินสมรสให้แก่บุคคลภายนอกโดยไม่สมควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัว คู่สมรสอีกฝ่ายย่อมฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการยกให้คืนเสียได้ โปรดดูรายละเอียดในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๓๓/๒๕๓๖ ซึ่งคู่สมรสมีที่ดินสินสมรสอยู่เพียงแปลงเดียว และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๗/๒๕๐๙ สามียกที่ดินสินสมรส ๓ แปลงราคา ๑ แสนบาท ให้แก่บุตรอันเกิดจากภริยาอีกคนโดยขณะยกให้ไม่ปรากฏว่าผู้ยกให้มิหลักทรัพย์สินอันมีค่าอย่างอื่นอีก)

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๘๐/๒๕๕๑ และ ๗๔๗๘/๒๕๔๒

ทำการโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน ก็ย่อมเพิกถอนไม่ได้ทั้งหมด จึงไม่น่าแปลกใจที่โจทก์ต้องการฟ้องเพื่อเรียกที่ดินของมารดาและบิดากลับมาทั้งแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบิดาถึงแก่กรรม (ในระหว่างการพิจารณาคดี) ตามหลังมารดาที่ถึงแก่กรรมก่อนการฟ้องคดี โจทก์ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ (๑) ตามมาตรา ๑๖๒๙ ย่อมได้รับส่วนแบ่งในกองมรดกของบิดามารดาเพิ่มขึ้น แทนที่จะรับมรดกจากส่วนที่เป็นของมารดาซึ่งมิให้ความยินยอมแก่บิดาของตนในการขายที่ดินสินสมรสแปลงนี้ให้แก่หญิงที่ไปอยู่กับตัวภายหลัง

น่าเสียดายสำหรับโจทก์ที่ศาลฎีกาได้มีความเห็นว่า คดีของโจทก์เป็นการฟ้องเรียกที่ดินส่วนของมารดากลับคืนมาเป็นทรัพย์สินมรดกเพื่อประโยชน์ในส่วนแบ่งของตนเอง มิใช่คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว โดยได้ให้เหตุผลว่าเมื่อมารดาโจทก์ถึงแก่กรรม การสมรสระหว่างมารดาและบิดาโจทก์ย่อมสิ้นสุดลง การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ย่อมเป็นไปตามมาตรา ๑๖๒๕ ทรัพย์สินมรดกส่วนของมารดาย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมทันทีด้วยผลของกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๑ ประกอบมาตรา ๑๕๙๙ และ ๑๖๒๙ ที่ดินในส่วนที่เป็นสินสมรสของมารดา ย่อมกลายเป็นมรดก การที่ดินเคยเป็นสินสมรสจึงเป็นเพียงข้อที่นำไปสู่การวินิจฉัยถึงการแบ่งส่วนของที่ดินในฐานะที่เป็นสินสมรสเพื่อจัดการทรัพย์สินมรดกของมารดาเท่านั้น นิติกรรมการซื้อขายที่ดินระหว่างบิดาและหญิงที่บิดาอยู่กับตัวเพ่งเกิดขึ้นภายหลังจากมารดาถึงแก่กรรมแล้วประมาณ ๕ ปี มารดาสิ้นสภาพบุคคลเมื่อตายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง กรณีจึงมิใช่เรื่องการจัดการสินสมรสที่สามีภริยาจะต้องจัดการร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่เช่นนั้นคู่สมรสที่มีได้ให้ความยินยอมมีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมเกี่ยวกับการจัดการสินสมรสดังกล่าวได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖ และ ๑๔๘๐ ทั้งมารดาไม่อาจใช้สิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินดังกล่าวได้ เนื่องจากสิ้นสภาพบุคคลด้วยเหตุการณ์ตาย แต่กรณีเป็นเรื่องว่าด้วยวิธีการจัดการแบ่งทรัพย์สินถึงสิทธิที่ดินกึ่งหนึ่งของมารดาที่เป็นมรดก โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่แบ่งสินสมรสในส่วนที่ดินครึ่งหนึ่งให้แก่มารดาโจทก์ คงมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่บิดาขายที่ดินซึ่งครึ่งหนึ่งเป็นมรดกของมารดาให้แก่ภริยาใหม่ของบิดาเท่านั้น แต่เมื่อภริยาใหม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้จึงเป็นการทำแทนบิดาโจทก์ ดังนั้น ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๔

ในข้อที่ศาลเห็นว่าเป็นคดีฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินมรดกมาจัดแบ่งมีเหตุผลประกอบอยู่ ๒ ข้อ ข้อแรกเมื่อนางอรทัยมารดาโจทก์ถึงแก่กรรมไปก่อนที่ดินสินสมรส ตลอดจนทรัพย์สินอย่างอื่นต้องนำมาจัดแบ่งเหมือนกรณีสามีภริยาหย่าขาดจากกัน สำหรับการคิดคำนวณว่ากองทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสมีอยู่เท่าใด ให้คิดบัญชีในวันที่คู่สมรสถึงแก่กรรม โดยสินสมรสนั้นนับทบบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕๓๓ ให้แบ่งส่วนเท่ากัน สินสมรสและสินส่วนตัวจึงสิ้นสภาพการเป็นทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา กลายเป็นทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ทรัพย์สินในส่วนที่เป็นของผู้ตายต้องนำมาจัดแบ่งเป็นทรัพย์สินมรดกแบ่งตามส่วนที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ หมวด ๑ ของบรรพ ๖ ต่อไป ที่ดินพิพาทที่เคยเป็นสินสมรสเมื่อตัวมารดาถึงแก่กรรมย่อมมีฐานะเป็นทรัพย์สินมรดก จะฟ้องเพิกถอนนิติกรรมเกี่ยวกับสินสมรสต่อไปอีกไม่ได้นั่นเอง เหตุผลข้อที่สอง ได้แก่ การที่ตัวบิดาได้ขายที่ดินสินสมรสแปลงนี้ไปหลังจากนางอรทัยคู่สมรสของตนถึงแก่ความตายไปแล้ว ๕ ปี การขายในขณะนั้นมิใช่ขายตัวทรัพย์สินอันเป็นสินสมรส

แต่เป็นการขายกิ่งหนึ่งของทรัพย์มรดกส่วนที่เป็นของผู้ตาย เท่ากับว่าขณะทำสัญญาขายที่ดินแปลงนี้ บิดาไม่ได้จัดการสินสมรสอันจะต้องได้รับความยินยอมหรือต้องจัดการร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายเนื่องจาก ในเวลานั้นคู่สมรสฝ่ายหลังนี้ได้สิ้นสภาพบุคคลไปก่อนหน้านี้แล้ว ไม่มีทางจะไปขอความยินยอมหรือ เรียกตัวมาให้จัดการร่วมกันได้ เมื่อมิใช่กรณีคู่สมรสทำนิติกรรมแต่ฝ่ายเดียวฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๑๔๗๖ ก็จะมีการฟ้องเพิกถอนนิติกรรมดังกล่าวตามมาตรา ๑๔๘๐ ไม่ได้

วินิจฉัยของศาลฎีกาฉบับนี้โดยรวมผู้เขียนเห็นด้วย โดยเฉพาะจากเหตุผลสองข้อข้างต้นที่ได้ แสดงไป มีเพียงจุดเดียวที่ผู้เขียนเห็นว่าศาลฎีกาน่าจะใช้ประโยชน์คิดไปจากบรรทัดฐานที่ศาลเคยมีมา อันได้แก่ประโยคที่ว่า กรณีจึงมิใช่เรื่องของการจัดการสินสมรสที่สามมีภริยาจะต้องจัดการร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง มิฉะนั้นคู่สมรสที่มีได้ให้ความยินยอมมีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรม เกี่ยวกับการจัดการสินสมรสดังกล่าวได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๖ และ ๑๔๘๐ ทั้ง อ. ไม่อาจใช้สิทธิ ฟ้องเพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินระหว่างจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้ เนื่องจากสิ้นสภาพบุคคล ด้วยเหตุการณ์ตาย..... เนื่องจากในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๖/๑๕๕๓ ศาลได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า แม้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างพิพาทเป็นสินสมรสของ ส. กับ ม. และ ส. จดทะเบียนยกที่ดินและ สิ่งปลูกสร้างพิพาทให้โจทก์ในขณะที่ ม. ยังมีชีวิตอยู่โดย ม. ไม่ได้รู้เห็นยินยอมหรือให้สัตยาบัน ซึ่ง ม. หรือทายาทของ ม. มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาให้ดังกล่าวได้..... นอกจากนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๖/๒๕๔๖ ก็เป็นคดีที่บุตรเป็นโจทก์ฟ้องแทนมารดาที่ถึงแก่กรรมไปแล้วเพื่อเพิกถอน นิติกรรมที่บิดาโจทก์โอนขายที่ดินและตึกแถวอันเป็นสินสมรสให้แก่จำเลยโดยมารดาโจทก์มิได้รู้เห็น ยินยอมด้วย เท่ากับสิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมตามมาตรา ๑๔๘๐ มิใช่สิทธิเฉพาะตัว แต่เป็นส่วนหนึ่ง แห่งกองมรดกและตกทอดสู่ทายาท^๓ ที่เป็นเช่นนี้มีเหตุผลมาจากนิติกรรมดังกล่าวคู่สมรสกระทำกับ บุคคลภายนอก (ต่างจากสัญญาระหว่างสมรสอันเป็นนิติกรรมระหว่างสามีภริยา) มองจากมุมของ ทายาทย่อมมีส่วนได้เสียสำคัญในการฟ้องเพิกถอน เนื่องจากหากเพิกถอนได้ ตนเองก็จะได้ส่วนแบ่ง ในทรัพย์มรดกเพิ่มขึ้น หากไม่ฟ้องก็จะเสียส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกรายพิพาทนี้ไป สุดท้ายมองจากมุมของ คู่สมรสที่ตายไปก็คงต้องการให้บุตรหรือทายาทโดยธรรมของตนฟ้องเรียกเอาทรัพย์สลับมาสู่ กองมรดกภายในครอบครัว เพื่อให้บรรดาญาติพี่น้องได้ใช้ประโยชน์แทนที่จะตกไปเป็นของ บุคคลภายนอกที่ตนไม่เคยรู้จักเลย

ในประเด็นเกี่ยวกับอายุความนั้น แต่แรกเมื่อโจทก์ตั้งรูปคดีเป็นการเพิกถอนนิติกรรมเกี่ยวกับการจัดการสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๐ ซึ่งวรรคท้ายกำหนดอายุความไว้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ารู้ เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอนหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่ได้ทำนิติกรรมนั้น เมื่อบิดาโจทก์ได้ขาย ที่ดินสินสมรสให้กับภริยาใหม่ภายหลังมารดาถึงแก่กรรมไป ๕ ปี ก็คงจะได้ตรวจดูระยะเวลาแล้วว่า

^๓ ประโยคที่น่าจะถูกต้องตามหลักการในเรื่องนี้ จึงควรจะเป็นว่า “แม้การใช้สิทธิเพิกถอนนิติกรรมตามมาตรา ๑๔๘๐ จะไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัวซึ่งยอมทำให้โจทก์ฟ้องเพิกถอนได้ แม้เมื่อ อ. สิ้นสภาพบุคคลแล้วก็ตาม แต่เมื่อนิติกรรม ระหว่างจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ มิใช่การจัดการสินสมรสที่เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๗๖ สิทธิในการฟ้องเพิกถอนตาม มาตรา ๑๔๘๐ จึงไม่มีอยู่ตั้งแต่แรกนั่นเอง”

ฟ้องโจทก์เพื่อเพิกถอนยังไม่ขาดอายุความ อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลเห็นว่าเป็นคดีมรดก ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความไปตามมาตรา ๑๗๕๔

อนึ่ง ในบรรพ ๕ นั้น มีสิทธิเฉพาะตัวบัญญัติไว้อยู่หลายมาตรา ดังเช่นสิทธิบอกล้างสัญญา ระหว่างสมรสตามมาตรา ๑๔๖๙ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนในการหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๗ วรรคท้าย และสิทธิฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรเมื่อเด็กมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๑๕๕๖ วรรค ๒ แต่สิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมเกี่ยวกับสินสมรสที่สามีภริยาจัดการไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๗๖ ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๘๐ นั้น มิใช่เป็นสิทธิเฉพาะตัวอย่างแน่นอน

ปกิณกะกฎหมาย

ขี่จักรยานอย่างไรให้ปลอดภัยและถูกกฎหมาย

ณัฐฐเมษ ภิรมย์พานิช*

การที่กระแสดังกล่าวโดยใช้รถจักรยานเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่นักปั่นหลายคนเลือกที่จะใช้การเดินทางด้วยจักรยานเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหารถติด จึงทำให้จากแต่เดิมที่เรามักจะเห็นการใช้รถจักรยานเดินทางอยู่ในพื้นที่จำกัดอย่างในหมู่บ้าน หรือใช้เฉพาะในการเดินทางระยะทางสั้น ๆ ก็กลายมาเป็นที่เริ่มมีการใช้รถจักรยานในการเดินทางในชีวิตประจำวันระยะทางที่ไกลขึ้นอย่างการปั่นไปทำงาน การปั่นเพื่อออกกำลังกาย ตลอดจนการปั่นเที่ยวเล่นบนท้องถนนร่วมกับยานพาหนะชนิดอื่น

การปั่นในลักษณะนี้เรามักพบปัญหาการขาดความเข้าใจ กฎ ระเบียบ และการใช้รถจักรยานให้ถูกต้อง ปลอดภัยของตัวนักปั่นเอง รวมทั้งความไม่เข้าใจของผู้ใช้รถใช้ถนนที่มีมุมมองว่ารถจักรยานไม่มีสิทธิที่จะเดินทางบนถนนร่วมกับยานพาหนะอื่น จึงเป็นที่มาของการเขียนนี้เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจให้แก่ นักปั่นถึง กฎ ระเบียบ เพื่อความถูกต้อง ปลอดภัย ทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้ใช้รถใช้ถนนอื่นถึงสิทธิของนักปั่นจักรยาน

ทั้งนี้กฎหมายหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้รถจักรยานในการเดินทางได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งได้นิยามคำว่า “รถ” ให้หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถราง^๑ ซึ่งจากการนิยามเช่นนี้ รถจักรยานก็อยู่ในนิยามของรถเช่นเดียวกัน ดังนั้นกฎเกณฑ์ทั่วไปต่าง ๆ ที่กำหนดให้ใช้กับรถก็ต้องบังคับใช้กับรถจักรยานด้วยเช่นกัน นอกจากนี้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ยังได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์เฉพาะของรถจักรยานเอาไว้ด้วย โดยสามารถสรุปเนื้อหาเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจได้ดังนี้

* รัฐศาสตรบัณฑิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), นิติศาสตรมหาบัณฑิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), อาจารย์ผู้ช่วยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ มาตรา ๔ (๑๕) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

การเตรียมรถจักรยานก่อนการขับขี่

ก่อนออกปั่นจักรยานนอกจากการเตรียมร่างกายของนักปั่นแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่ได้คือการเตรียมความพร้อมของรถจักรยานเพื่อความปลอดภัยในการขับขี่ เช่น การตรวจสอบสภาพความพร้อม ความสมบูรณ์ของตัวรถจักรยาน การตรวจสอบลมยาง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ยังได้กำหนดให้รถจักรยานที่จะใช้ในการสัญจรเดินทางจะต้องมีอุปกรณ์ดังนี้

- ไฟรถจักรยาน

การติดตั้งไฟรถจักรยานนอกจากเป็นเรื่องความปลอดภัยพื้นฐานของนักปั่นแล้ว ยังเป็นอุปกรณ์หลักที่กฎหมายกำหนดให้รถจักรยานทุกคันต้องมีจึงจะสามารถใช้ในการเดินทางได้ โดยไฟรถจักรยานนั้นจะต้องติดตั้งใน ๒ ตำแหน่ง ได้แก่^๒

โคมไฟติดหน้ารถจักรยาน ต้องเป็นไฟแสงขาวไม่น้อยกว่าหนึ่งดวงที่ให้แสงไฟส่องตรงไปข้างหน้า เพื่อให้เห็นเส้นทางได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕ เมตร และอยู่ในระดับต่ำกว่าสายตาของผู้ขับขี่ซึ่งขับรถสวนมา

โคมไฟติดท้ายรถจักรยาน ต้องเป็นแสงแดงไม่น้อยกว่าหนึ่งดวงที่ให้แสงสว่างตรงไปข้างหลังหรือติดวัตถุสะท้อนแสงสีแดงแทน ซึ่งเมื่อถูกไฟส่องให้มีแสงสะท้อน

การเปิดใช้ไฟรถจักรยาน กฎหมายกำหนดให้เปิดเมื่อเวลาขับขี่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่จะมองเห็นคน รถหรือสิ่งกีดขวางในทางได้โดยชัดแจ้งภายในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่ง ๑๕๐ เมตร^๓ และต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างเมื่อจอดรถในทางเดินรถหรือไหล่ทาง^๔

ทั้งนี้โทษของการไม่ติดตั้งไฟรถจักรยานให้เรียบร้อยนักปั่นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท^๕ และหากไม่เปิดไฟรถจักรยานเมื่อเวลาขับขี่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท^๖ และหากไม่เปิดไฟเมื่อจอดรถในทางเดินรถหรือไหล่ทางจะต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ ๒๐๐ – ๕๐๐ บาท^๗

- กระดิ่งจักรยาน

กระดิ่งจักรยานมักเป็นสิ่งที่นักปั่นละเลยที่จะติดตั้งไว้กับรถจักรยาน โดยที่ส่วนใหญ่ไม่ทราบเลยว่ากระดิ่งจักรยานนั้นเป็นอุปกรณ์ที่กฎหมายกำหนดให้รถจักรยานที่จะใช้เดินทางสัญจรทุกคันจะต้องมีเช่นเดียวกับไฟรถจักรยาน

โดยกระดิ่งจักรยานจะต้องเป็นกระดิ่งที่ให้เสียงสัญญาณได้ยินได้ในระยะไม่น้อยกว่า ๓๐ เมตร^๘ ซึ่งกระดิ่งจักรยานในปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนความหลากหลายไปมาก โดยจะเห็นได้ว่ารถจักรยาน

^๒ มาตรา ๘๐ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๓ มาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๔ มาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๕ มาตรา ๑๔๗ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๖ มาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๗ มาตรา ๑๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^๘ มาตรา ๘๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

บางคนมีการใช้กระดิ่งไฟฟ้าเป็นเสียงสัญญาณซึ่งก็สามารถใช้ได้ เพราะกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดรูปแบบของกระดิ่งไว้ เพียงแต่กำหนดความดังของเสียงสัญญาณไว้เท่านั้นเอง แต่หากนักปั่นไม่ติดตั้งกระดิ่งให้ครบถ้วนจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท^๙

- เบรคจักรยานหรือเครื่องห้ามล้อ

เบรคจักรยานหรือเครื่องห้ามล้อถือเป็นเครื่องอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการขับขี่รถจักรยาน โดยเฉพาะเมื่อต้องสัญจรบนท้องถนนร่วมกับผู้ใช้รถใช้ถนนอื่น รถจักรยานทุกคนจะต้องมีเครื่องห้ามล้อที่ใช้การได้ดี เมื่อใช้สามารถทำให้รถจักรยานหยุดได้ทันที^{๑๐} อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตว่าลักษณะรถจักรยานบางประเภทอย่างจักรยานฟิกส์เกียร์ (Fixed Gear) ที่เป็นที่ยอมรับใช้กันอยู่นั้นส่วนใหญ่จะไม่มีติดตั้งเครื่องห้ามล้อ และการหยุดรถของรถจักรยานประเภทนี้จะต้องใช้กำลังและทักษะพิเศษฝึกฝนแรงของรถ ทำให้ไม่สามารถหยุดรถอย่างปลอดภัยได้โดยทันที ซึ่งรถจักรยานที่ไม่มีการติดตั้งเครื่องห้ามล้อหรือเครื่องห้ามล้อไม่อยู่ในสภาพที่สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยนอกจากจะเป็นอันตรายกับตนเองและผู้ร่วมในทางสัญจรแล้วยังต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท^{๑๑} อีกด้วย

- หมวกนิรภัย

ทุกครั้งที่มีขับขี่รถจักรยานในการเดินทางที่มีระยะทางค่อนข้างไกลหรือการเดินทางในช่วงที่มีการจราจรคับคั่ง การสวมใส่หมวกนิรภัยเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมความปลอดภัยให้แก่ักปั่นได้อย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามการสวมหมวกนิรภัยในการขับขี่รถจักรยานนั้นก็ได้ไม่ได้เป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ซึ่งต่างจากการสวมหมวกนิรภัยในการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องสวมหมวกนิรภัยในขณะที่ขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์เสมอ^{๑๒} จึงกล่าวได้ว่าการสวมหมวกนิรภัยนั้นเป็นเรื่องของความปลอดภัยของนักปั่น ไม่ใช่ข้อกำหนดของกฎหมายแต่อย่างใด

ข้อถกเถียงในเรื่องที่ว่าควรกำหนดให้การสวมหมวกนิรภัยในการขับขี่รถจักรยานมีสภาพบังคับเป็นกฎหมายหรือไม่นั้น เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นมายาวนานไม่เฉพาะแต่ประเทศไทย หากแต่เกิดขึ้นคล้าย ๆ กันในหลายประเทศ ซึ่งหากพิจารณาถึงกฎหมายของต่างประเทศก็จะพบความแตกต่างกันออกไป อย่างเช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีอัตราส่วนประชากรที่ใช้รถจักรยานมากที่สุดในโลก ก็ไม่ได้กำหนดให้นักปั่นจะต้องสวมใส่หมวกนิรภัย^{๑๓} ซึ่งแตกต่างจากประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ที่มีบทบัญญัติบังคับให้นักปั่นต้องใส่หมวกนิรภัยทุกครั้งที่มีขับขี่รถจักรยาน^{๑๔}

^๙ มาตรา ๑๔๗ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๐} มาตรา ๘๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๑} มาตรา ๑๔๗ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๒} มาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๓} Traffic rules & regulations for cyclists (<http://www.holland-cycling.com/tips-and-info/safety/traffic-rules-and-regulations-for-cyclists>) ค้นเมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

^{๑๔} Helmet efficacy in the prevention of bicyclist head injuries: Royal Australasian college of surgeons initiatives in the introduction of compulsory safety helmet wearing in Victoria, Australia (<http://link.springer.com/article/10.1007%2FBF02104435>) ค้นเมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ช่องทางเดินรถจักรยาน

ความเข้าใจช่องทางเดินรถจักรยานนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักปั่นตลอดจนผู้ใช้รถใช้ถนนอื่น ๆ ยังขาดความเข้าใจ จนในหลายครั้งความไม่เข้าใจนี้นำมาซึ่งการขับขี่รถจักรยานที่ไม่ถูกต้องหรือเกิดความรำคาญใจแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนอื่น ๆ

โดยหลักของช่องทางเดินรถจักรยานนั้น พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้นักปั่นจะต้องขับขี่รถจักรยานใน “ทางจักรยาน” เท่านั้น^{๑๕} ดังนั้นหากพื้นที่การเดินรถใดที่มีการจัดทางจักรยานไว้ให้โดยเฉพาะ ไม่ว่าทางนั้นจะอยู่บนพื้นถนนหรืออยู่บนทางเท้าก็ตาม นักปั่นจะต้องขับขี่รถจักรยานในช่องทางที่จัดไว้ให้เท่านั้น ไม่สามารถขับขี่บนช่องทางเดินรถทั่วไปร่วมกับยานพาหนะชนิดอื่นได้

อย่างไรก็ตามจากข้อเท็จจริง การกำหนดทางสำหรับรถจักรยานโดยเฉพาะนั้นยังมีอยู่น้อยมาก และไม่ครอบคลุมการเดินทางโดยทั่วไป จึงเป็นประเด็นที่ว่าหากไม่มีทางจักรยานแล้วต้องขับขี่รถจักรยานในช่องทางใด ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจว่าจะต้องขับขี่รถจักรยานบนทางเท้า ไม่สามารถขับขี่บนทางเดินรถทั่วไปได้ ซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ “ผิด” อย่างมาก เพราะการขับขี่รถจักรยานถูกกำหนดให้นักปั่นต้องขับขี่ให้ชิดขอบทางด้านซ้ายของทางเดินรถ ไหล่ทาง หรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางด้านซ้ายสุดของทางเดินรถต้องขับขี่รถจักรยานให้ชิดช่องเดินรถประจำทางนั้น^{๑๖} ซึ่งหมายความว่า นักปั่นจะต้องขับขี่รถจักรยานบนพื้นถนนร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ นั่นเอง สิทธิในการเดินรถจักรยานบนถนนจึงไม่ต่างจากยานพาหนะอื่นแต่อย่างใด

นอกจากนี้ จากนิยามของคำว่า “ทางเท้า” ที่หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทาง หรือทั้งสองข้างของทาง หรือส่วนที่อยู่ชิดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดินเท่านั้น^{๑๗} และด้วยความที่รถจักรยานอยู่ในนิยามของคำว่า “รถ” ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลให้บทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการขับขี่รถมาบังคับใช้ด้วย ซึ่งมีการกำหนดว่า ห้ามมิให้ขับขี่บนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร เว้นแต่รถลากเข็นสำหรับทารก คนป่วยหรือคนพิการ^{๑๘} จึงเท่ากับว่าการขับขี่รถจักรยานไม่สามารถขับขี่บนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยหากฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ ๔๐๐ บาท ถึง ๑,๐๐๐ บาท^{๑๙}

การขับขี่รถจักรยาน

ในการขับขี่รถจักรยานหลายครั้งที่มีการปั่นร่วมกันเป็นจำนวนมากเป็นหมู่คณะบนช่องทางเดินรถ วิธีการขับขี่ที่ถูกต้องคือ นักปั่นจะต้องขับขี่รถจักรยานชิดขอบทางด้านซ้ายของทางเดินรถ

^{๑๕} มาตรา ๗๙ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๖} มาตรา ๘๒ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๗} มาตรา ๔ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๘} มาตรา ๔๓ (๗) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๙} มาตรา ๑๕๗ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

ไหลทาง โดยจัดขบวนเป็นลักษณะแถวเดียว หรือแถวคู่เท่านั้น^{๒๐} ไม่สามารถปั่นโดยการปิดช่องทางเดินรถ ช่องใดช่องทางหนึ่งไปทั้งหมดได้

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดพฤติกรรมต้องห้ามในการขับขี่รถจักรยานบางประการ เช่น ห้าม ขับขี่โดยประมาทหรือน่าหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ห้ามขับขี่โดยไม่จับ คันบังคับรถ ห้ามขับขี่โดยนั่งบนที่อื่นอันมิใช่อานที่จัดไว้เป็นที่นั่งตามปกติ ห้ามบรรทุก หรือถือสิ่งของ หนีบห่อ หรือของใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจับคันบังคับรถ ห้ามเกาะหรือพ่วงรถอื่นที่กำลัง เล่นอยู่ หรือข้อห้ามบางประการที่คนส่วนใหญ่ไม่คาดคิด เช่น ห้ามขับขี่โดยบรรทุกบุคคลอื่น ซึ่งหมายความว่าจักรยานที่ใช้สัญจรเดินทางบนท้องถนนนั้น กฎหมายไม่อนุญาตให้บรรทุกคนซ้อนท้ายรถ นั้นเอง ซึ่งหากมีการปั่นรถจักรยานโดยมีพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นนักปั่นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท^{๒๑}

นอกจากนี้เพื่อความปลอดภัยในการขับขี่รถจักรยาน นักปั่นจะต้องใช้สัญญาณมือและแขน ในการสื่อสารกับผู้ใช้งานอื่นเมื่อต้องการจะเลี้ยวรถ ให้รถคันอื่นผ่านหรือแซงขึ้นหน้า เปลี่ยนช่อง เติรรถ ลดความเร็วของรถ จอดรถ หรือหยุดรถ ทั้งนี้เพราะรถจักรยานไม่ได้มีไฟสัญญาณที่สังเกตเห็น ได้ชัดเหมือนอย่างรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ดังนั้นในการเลี้ยวรถ การให้รถคันอื่นผ่านหรือแซงขึ้นหน้า การเปลี่ยนช่องเดินรถ การลดความเร็วของรถ การจอดรถ หรือการหยุดรถ กฎหมายกำหนดให้นักปั่น จะต้องทำสัญญาณมือและแขน ดังนี้^{๒๒}

เมื่อจะลดความเร็วของรถจักรยาน ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ และ โบกมือขึ้นลงหลายครั้ง

เมื่อจะหยุดรถจักรยาน ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ ยกแขนขวาท่อน ล่างตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น

เมื่อจะให้รถคันอื่นผ่านหรือแซงขึ้นหน้า ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ และโบกมือไปทางข้างหน้าหลายครั้ง

เมื่อจะเลี้ยวขวาหรือเปลี่ยนช่องเดินรถไปทางขวา ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ หรือให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนซ้ายตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ และงอข้อมือชูขึ้นโบกไปทางขวา หลายครั้ง

เมื่อจะเลี้ยวซ้ายหรือเปลี่ยนช่องเดินรถไปทางซ้าย ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนซ้ายตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ หรือให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกกรณเสมอรระดับไหล่ และงอข้อมือชูขึ้นโบกไปทางซ้าย หลายครั้ง

การเตรียมรถจักรยานก่อนการขับขี่ การรู้ช่องทางเดินรถจักรยาน และการขับขี่รถจักรยาน ที่ถูกต้องนั้น นอกจากจะทำให้นักปั่นสามารถขับขี่รถจักรยานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังเป็น หลักการความปลอดภัยขั้นพื้นฐานสำหรับตัวนักปั่นและผู้ใช้งานอื่น ๆ ด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ

^{๒๐} มาตรา ๘๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๒๑} มาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๒๒} มาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

ที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นกับนักปั่นจักรยาน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้การปั่นจักรยานเป็นที่นิยมและเป็นที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดของการใช้รถใช้ถนนร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือรถจักรยาน คือความเอื้อเฟื้อและมั่นใจซึ่งกันและกัน... Share The Road ครับ